

مقایسه ای میزان سوشهای مختلف کاندیدا قبل و بعد از مصرف کورتونهای موضعی بتامتازون و تریامسینولون در بzac افراد سالم

آرش عزیزی^{۱*}، علی زارعی محمود آبادی^{۲**}، شیرین لوف^{۳***}، فروغ صفاری زاده^{۴****}

چکیده

هدف: کاندیدا ارگانیسمی است که بخشی از فلورنرمال دهان ۳۰ تا ۵۰ درصد از افراد جامعه را تشکیل می‌دهد. تریامسینولون و بتامتازون از دسته داروهای کورتیکواستروئیدها می‌باشد که به صورت خوراکی، تزریقی و موضعی جهت درمان ضایعات دهانی استفاده می‌شوند. از آنجا که در زمینه مصرف کورتونهای موضعی و ایجاد عفونتهای کاندیدایی در دهان تحقیقی انجام نشده است در این تحقیق برآن هستیم تا اثرات دو نوع کورتون موضعی را در بروز یا عدم بروز کاندیدا بررسی نمائیم.

روش بررسی: در این مطالعه تجربی ۶۰ نفر سالم در دو گروه ۳۰ نفری مورد بررسی قرار گرفتند. هر دو گروه را از لحاظ جنس و سن با یکدیگر همتا کرد و پس از تکمیل پرسشنامه و بررسی سابقه پزشکی آنها و عدم وجود فاکتورهای مستعد کننده کاندیدا، افراد انتخاب می‌شدند. بzac افراد در لوله آزمایش استریل قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی جمع آوری و در محیط کشت کروم آگار جهت بررسی انواع گونه‌های کاندیدا کشت داده می‌شد و بعد از ۴۸ ساعت قرار دادن در انکوباتور مورد ارزیابی قرار می‌گرفت. از لحاظ نوع کورتون در هر گروه به طور تصادفی به ۳۰ نفر تریامسینولون و به ۳۰ نفر بتامتازون بصورت دهان شویه داده می‌شد. و به مدت دو هفته (روزی ۲ بار) و هر بار نصف قاشق غذاخوری به مدت یک دقیقه در دهان غرغره می‌نمودند و میزان انواع گونه‌های کاندیدا در بzac هر شخص قبل و بعد از مصرف کورتون های موضعی، مورد ارزیابی و مقایسه قرار می‌گرفت. سن جمعیت مورد مطالعه در هر دو گروه بین ۱۸-۴۰ سال بود.

یافته‌ها: میزان وجود گونه‌های کاندیدا قبل و بعد از مصرف بتامتازون و تریامسینولون در افراد سالم از لحاظ آماری تفاوت معنی داری پیدا نکرده بود (به ترتیب $p = 0.584$ و $p = 0.305$). بیشترین کاندیدای موجود در بzac دهان افراد سالم، قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون کاندیدا آلبیکانس بود.

نتیجه گیری: این مطالعه نشان داد که میزان گونه‌های کاندیدا قبل و بعد از مصرف موضعی بتامتازون و تریامسینولون در افراد سالم اختلاف معنی داری پیدا نکرده است. علت این امر را می‌توان چنین توجیه کرد که مصرف کوتاه مدت کورتونهای موضعی متوسط الاثر یا طولانی الاثر در افراد سالم باعث هیچگونه عوارض جانبی نمی‌شوند و نوع کورتون تاثیری در بروز عوارض جانبی یا افزایش میزان کاندیدا ندارد ایجاد کاندیدا بیشتر به شرایط سیستمیک بیمار و شرایط مساعد کننده آن بستگی دارد و دلیل بیشترین میزان حضور کاندیدا آلبیکانس نسبت به سایر گونه‌ها در بzac افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون بعلت بیماری‌تر بودن آن می‌باشد.

کلید واژه‌گان: کاندیدا، تریامسینولون، بتامتازون، بzac

*استادیار گروه آموزشی بیماریهای دهان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

**استادیار، گروه آموزشی فارج شناسی، دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اهواز

***استادیار، گروه آموزشی پرورزهای دندانی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

****دندانپزشک

۱- نویسنده مسئول

Archive of SID

مقدمه

به ۳۰ نفر کورتون موضعی باتامتازون بصورت دهان شویه داده می‌شد. هر دو گروه را از لحاظ جنس و سن با یکدیگر همتا کرده و پس از بررسی سابقه پزشکی آنها و عدم وجود فاکتورهای مستعد کننده کاندیدا که شامل سابقه رادیوتراپی، شیمی درمانی، بیماریهای اینتوسپریو، دیابت، استفاده از پروتئهای دندانی، بهداشت بد بیمار، کشیدن سیگار و مصرف الکل، مصرف کورتون سیستمیک بمدت طولانی، آنتی بیوتیکهای وسیع الطیف و خشکی دهان می‌باشد، افراد انتخاب شده و پس از کسب رضایت افراد، بزاق هرفرد جمع آوری شده و در محیط کشت کروم آکار جهت بررسی انواع گونه‌های کاندیدا کشت داده می‌شد.^(۳) سپس به گروه اول، دهان شویه کورتون موضعی باتامتازون و به گروه دوم دهان شویه کورتون موضعی تریامسینولون داده می‌شد. افراد، کورتون موضعی را بمدت دو هفته^(روزی ۲ بار) و هر بار نصف قاشق غذا خوری بمدت یک دقیقه در دهان غرغره می‌نمودند و بعد از دو هفته، مجدداً از بزاق افراد نمونه‌گیری شده و در محیط کشت کروم آکار کشت داده می‌شد، میزان انواع کاندیدا در بزاق هر شخص قبل و بعد از مصرف کورتون‌های موضعی ثبت شده و در پایان مورد ارزیابی و مقایسه قرار می‌گرفتند. به طور متوسط به هر گروه 100^{cc} از ترکیب داده می‌شد. سن جمعیت مورد مطالعه در هر دو گروه بین ۱۸-۴۰ سال بود. لازم به ذکر است که جهت انتخاب افراد تحقیق و عدم ابتلا به بیماریها و عوامل مستعد کننده ذکر شده که باعث افزایش بروز کاندیدا می‌شود، از دانشجویان دندانپزشکی جهت انجام این تحقیق کمک گرفته شده است. قبل از انتخاب دانشجویان دندانپزشکی جهت انجام این تحقیق پرسشنامه خاصی پر می‌شد که در آن تمامی عوامل سیستمیک مؤثر بر فلورنرمال دهانی و کاهش بزاق مدنظر قرار می‌گرفت.

1-Candidiasis

2-Chromagar Candida

3-Triamcinolone

کاندیدیازیس^۱ غالباً یک عقوبت فرصت طلب است که می‌تواند باعث تخریب بافتی شود. گونه‌های مختلف کاندیدا به عنوان فلورنرمال در دهان خیلی از افراد موجود می‌باشند (۱). در افراد ناقل سالم، کاندیدا در غاظت کمتر از ۲۰۰ تا ۵۰۰ میلی لیتر/ سلول در بزاق دیده می‌شود. در این غلظت ارگانیسم بوسیله میکروسکوپ مستقیم دیده نمی‌شود و در محیط کروم آکار^۲ می‌توان ارگانیسم را دید. نمونه‌هایی که از بزاق بالغین جوان سالم گرفته شده است این افراد ۲۰ تا ۳۰ درصد ناقل کاندیدا بوده‌اند (۲). عوامل متعددی باعث بروز افزایش میزان کاندیدا در دهان می‌گردند. یکی از این عوامل کورتون‌های سیستمیک می‌باشند. کورتون‌های موضعی در درمان بسیاری از ضایعات دهانی کاربرد دارند که معمولاً بمدت دو هفته در درمان ضایعات دهانی استفاده می‌شوند. تریامسینولون^۳ و باتامتازون^۴ از دسته، داروهای کورتیکواستروئید ها می‌باشند که به صورت خوراکی، تزریقی و موضعی جهت درمان ضایعات دهانی استفاده می‌شوند. در این مطالعه سعی بر این است که بروز گونه‌های مختلف کاندیدا در دهان افراد سالم قبل و بعد از مصرف تریامسینولون و باتامتازون موضعی در دو گروه ۳۰ نفری مورد ارزیابی قرار گیرد. از آنجا که تاکنون در مورد مصرف کورتون‌های موضعی و اثر آن بر افزایش یا کاهش میزان کاندیدا تحقیق جامعی انجام نشده لذا لزوم انجام این تحقیق کاملاً مشخص است. در صورت مثبت بودن نتیجه، تجویز داروهای ضدقارچی همراه با کورتونهای موضعی پیشنهاد می‌شود.

روش بررسی

این طرح تحقیقاتی از نوع تجربی به مدت ۱۳ ماه به طول انجامید. در این تحقیق ۶۰ نفر در دو گروه ۳۰ نفری مورد بررسی قرار گرفتند. از لحاظ نوع کورتون در هر گروه به طور تصادفی به ۳۰ نفر کورتون موضعی تریامسینولون و

4-Betamethason

Archive of SID

Archive of SID

کرده سپس نوع کاندیدا با توجه به رنگ کلنی ایجاد شده در داخل محیط کشت مشخص می شد. کلنی های به رنگ سبز روش مشخص کننده کاندیدا آلبیکانس (شکل ۲). و کلنی های به رنگ آبی مشخص کننده کاندیدا تروپیکالیس. (شکل ۳) و کلنی های به رنگ صورتی یا رنگ گل روز کاندیدا کروزه ای (شکل ۴) و کلنی های به رنگ سبز تیره مشخص کننده کاندیدا دوبلینسیس و کلنی های به رنگ سفید مشخص کننده کاندیدا پاراپسیلوزیس بود. بعد از تشخیص گونه های کاندیدا در مرحله بعد تعداد کلنی های ایجاد شده در محیط کشت شمارش شده و کلنی هایی که از لحاظ رنگ نامشخص و مشکوک بودند را با تست های تخصصی مشخص می کردیم.

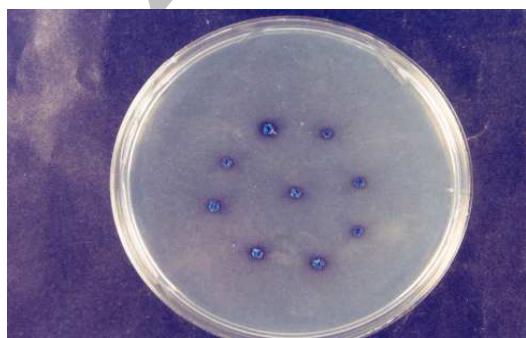
از آنجا که استفاده از کورتون موضعی هیچگونه عوارض جانبی در دهان و سیستم دفاعی بدن بر جای نمی گذارد، این تحقیق با رضایت و همکاری دانشجویان انجام شد. بعد از انتقال لوله های آزمایش حاوی نمونه افراد به آزمایشگاه، این لوله ها بر روی دستگاه ویبراتور به مدت یک دقیقه قرار داده می شد تا بzac یکنواخت شود. سپس در کنار شعله گاز، با نوک سمپلر ۰/۰۱ میلی لیتر از بzac افراد برداشته و بر روی پلیت های حاوی محیط کشت قرار داده می شد. (شکل ۱) سپس این پلیت ها را داخل انکوباتور با دمای ۳۷°C قرار می دادیم. بهترین زمان جهت بررسی کلنی های محیط کشت ۴۸ ساعت بعد از قرار دادن محیط کشت در داخل انکوباتور می باشد. بعد از خارج کردن پلیت ها از داخل انکوباتور وجود یا عدم وجود کلنی های کاندیدا را در داخل پلیت ها بررسی

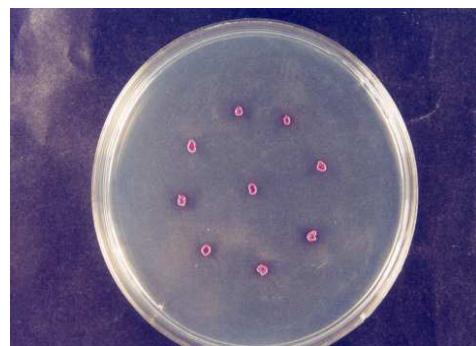
شکل ۱: محیط کشت کروم آگار

شکل ۲: کلنی های کاندیدا آلبیکانس

شکل ۳: کلنی های کاندیدا تروپیکالیس

شکل ۴: کلنی های کاندیدا کروزه ای

رتبه تبدیل می شود. میزان گونه های کاندیدا قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون در افراد سالم تفاوت معنی داری پیدا نکرده بود ($p = 0.584$). همچنین میزان گونه های کاندیدا قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی تریامسینولون در افراد سالم تفاوت معنی داری پیدا نکرده بود. ($p = 0.305$) (جدول ۱).

یافته ها

نکته: با توجه به اینکه در این تحقیق داده های مربوط به افراد سالم به صورت پراکنده بودند. و از منحنی پراکنده Mann نرمال تعیت نمی کردند، در این تحقیق از آزمون Whitney ، wilcoxon استفاده شد که از لحاظ آماری تعداد در این دو آزمون ذکر شده برای مقایسه، به

جدول ۱: میانگین رتبه ای گونه های کاندیدا قبل و بعد از مصرف بتامتازون و تریامسینولون موضعی

	P
میانگین رتبه ای بعد از مصرف بتامتازون موضعی	۰/۵۸۴
میانگین رتبه ای قبل از مصرف تریامسینولون موضعی	۰/۳۰۵

همچنین بیشترین کاندیدای موجود در بزاق دهان افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون به ترتیب در جدول زیر ذکر گردیده است. (جدول ۲)

جدول ۲: توزیع فراوانی انواع کاندیدا قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون

درصد	تعداد	نوع کاندیدا بعد از مصرف	تعداد	نوع کاندیدا قبل از مصرف	نوع کورتون
۳۳/۳	۱۰	منفی (عدم حضور کاندیدا)	۱۲	منفی (عدم حضور کاندیدا)	منفی (عدم حضور کاندیدا)
۵۰	۱۵	آلیکانس	۴۰	آلیکانس	آلیکانس
۱۰	۳	آلیکانس - پاراپسلولوزیس	۱۰	آلیکانس - پاراپسلولوزیس	پاراپسلولوزیس
۳۷/۳	۱	دوبلینسیس	۳/۳	دوبلینسیس	دوبلینسیس
۳۷/۳	۱	دوبلینسیس - آلیکانس	۳/۳	دوبلینسیس - آلیکانس	دوبلینسیس
۱۰۰	۳۰	کل	۱۰۰	کل	کل
	۳۰				کل

بیشترین کاندیدای موجود در بزاق دهان افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی تریامسینولون به ترتیب در جدول زیر ذکر گردیده است (جدول ۳).

جدول ۳: توزیع فراوانی انواع کاندیدا قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی تریامسینولون

درصد	تعداد	نوع کاندیدا بعد از مصرف	تعداد	نوع کاندیدا قبل از مصرف	نوع کورتون
۳/۳	۱۰	منفی (عدم حضور کاندیدا)	۱۴	منفی (عدم حضور کاندیدا)	منفی (عدم حضور کاندیدا)
۶۳/۳	۱۹	آلیکانس	۵۰	آلیکانس	آلیکانس
۳/۳	۱	آلیکانس - تروپیکالیس	۳/۳	آلیکانس - پاراپسلولوزیس	آلیکانس - پاراپسلولوزیس
۱۰۰	۳۰	کل	۱۰۰	کل	کل

در این تحقیق کاندیدا آلیکانس فراوانترین گونه کاندیدا، جدا شده از بزاق افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون بود.

Archive of SID

بحث

ارزیابی بعدی ما تعیین فراوانترین گونه کاندیدا جدا شده از دهان افراد مورد مطالعه بود. در این تحقیق کاندیدا آلبیکانس فراوانترین گونه کاندیدا، جدا شده از براق افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و Fisher تریامسینولون بود. نتایج تحقیق ما مشابه تحقیق همکارانش در سال ۱۹۸۷ بود که آنها در طی این تحقیق به این نتیجه رسیدند که بیشترین گونه کاندیدای جدا شده از دهان افراد دیابتیک، کاندیدا آلبیکانس به میزان ۸۹ درصد می باشد.^(۶) همچنین در مطالعه ای که ALY و همکارانش در سال ۱۹۹۵ نیز انجام دادند. بیشترین میزان کاندیدای جدا شده از دهان افراد دیابتیک، کاندیدا آلبیکانس به میزان ۶۷درصد بود.^(۷). مطالعه Vazquez همکارانش در سال ۲۰۰۲ نشان داد که فراوانترین گونه کاندیدا جدا شده از دهان افراد دیابتیک و غیر دیابتیک، کاندیدا آلبیکانس می باشد.^(۸) همچنین در مطالعاتی که عزیزی و همکارانش در سال ۲۰۰۲ انجام دادند نشان داده شد که ۸۹/۷درصد از افراد سالم ناقل کاندیدا آلبیکانس بودند.^(۹) دلیل بیشترین میزان حضور کاندیدا آلبیکانس نسبت به سایر گونه‌ها در براق افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون بعلت بیماری‌تر بودن آن می باشد.^(۶).

در این تحقیق اولین هدف ما ارزیابی میزان حضور کاندیدا در براق دهان افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون بود. این مطالعه نشان داد که میزان گونه های کاندیدا قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون در افراد سالم تغییری نکرده است که با نتایج تحقیقات Plemons در سال ۱۹۹۰ (۴) و Macfarlane در سال ۲۰۰۴ مطابقت دارد.^(۵) چنانکه در آن تحقیق‌ها نشان داده شد مصرف کورتون‌های موضعی هیچ گونه عوارض جانبی و سیستمیک ندارد. علت این امر را می‌توان چنین بیان کرد که مصرف کورتون‌ها به مدت کوتاه و به صورت موضعی باعث بیماری‌ای نمی‌شوند و همچنین سالم بودن سیستم ایمنی بدن و عدم وجود فاکتورهای، مؤثر مثل (سیگار، اشعه درمانی و ...) در افراد مورد تحقیق ماست. به نظر می‌رسد هیچ‌گونه عوارض بیماری‌ای نشده است. به نظر می‌رسد که عمدتاً افزایش تعداد کاندیدای دهانی، مرتبط با بیماری‌های سیستمیک مثل تضعیف سیستم ایمنی و یا در نتیجه تجویز کورتیکو استروئیدها به صورت خوراکی و طولانی مدت و یا مصرف آنتی بیوتیک‌ها می‌باشد.^(۲) و از آنجا که افراد مورد آزمایش در این مطالعه همگی از لحاظ سیستم ایمنی سالم بوده و فاکتورهای مستعد کننده بروز کاندیدا را به همراه نداشتند، عدم افزایش کاندیدا بعد از مصرف کورتون موضعی، انتظار می‌رفت.

منابع

- 1-Lynch DP. Oral Candidiasis History, Classification and clinical presentation .Oral Surg Oral Med Oral Pathol 1994;78: 189-93.
- 2-Lynch MA, Bright man VJ, Greenberg MS. Red and white lesions of the oral mucosa . Burkett Oral Medicine Diagnosis and treatment . 9th ed .Philadelphia: J.B Lippincott ; 1994 .pp. 72-62.
- 3-Martin S, Greenberg G. Red and white lesions of the oral mucosa. Burkett's Oral medicine diagnosis and treatment . 10th ed . Hamilton : BC Decker; 2003. 94-101.
- 4-Plemons JM, Rees TD, Zachariah Ny. Absorption of a topical steroid and evaluation of adrenal suppression in patients with erosive lichenplanus. Oral Surg Oral Med Oral Pathol 1990 ; 6 :930 –88.
- 5-Macfarlane TW. Kenacomb Mild cream – Kenacomb mild cream side effects – Kenacomb mild cream information . Rxcc Rx Care 2004 ; 22:10–12 .

- 6-Fisher BM, Lamey PJ, Frier BM.Candida Oral Pathol 1987; 16:282-4.
- 7-Aly FZ, Blackwell CC, Mackenzie DA. Identification of oral yeast species isolated from individuals with diabetes mellitus mycoses. Oral Med 1995 ; 38:107-10.
- 8-Vazquez JA, Sobel JD.The prevalence of infection candida in the mouths patients diabetes. Oral Med 2002; 9: 166-97.
- ۹- عزیزی آرش، فخرالدینی ابوالفضل. تعیین سوشهای مختلف کاندیدا در بزاق دهان افراد دیابتیک و مقایسه آن با افراد غیر دیابتیک. (پایان نامه دکترای حرفه ای) اهواز : دانشکده دندانپزشکی دانشگاه جندی شاپور؛ سال ۱ - ۱۳۸۰.

بحث

ارزیابی بعدی ما تعیین فراوانترین گونه کاندیدا جدا شده از دهان افراد مورد مطالعه بود. در این تحقیق کاندیدا آلبیکانس فراوانترین گونه کاندیدا، جدا شده از براق افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و Fisher تریامسینولون بود. نتایج تحقیق ما مشابه تحقیق همکارانش در سال ۱۹۸۷ بود که آنها در طی این تحقیق به این نتیجه رسیدند که بیشترین گونه کاندیدای جدا شده از دهان افراد دیابتیک، کاندیدا آلبیکانس به میزان ۸۹ درصد می باشد.^(۶) همچنین در مطالعه ای که ALY و همکارانش در سال ۱۹۹۵ نیز انجام دادند. بیشترین میزان کاندیدای جدا شده از دهان افراد دیابتیک، کاندیدا آلبیکانس به میزان ۶۷ درصد بود.^(۷) مطالعه Vazquez همکارانش در سال ۲۰۰۲ نشان داد که فراوانترین گونه کاندیدا جدا شده از دهان افراد دیابتیک و غیر دیابتیک، کاندیدا آلبیکانس می باشد.^(۸) همچنین در مطالعاتی که عزیزی و همکارانش در سال ۲۰۰۲ انجام دادند نشان داده شد که ۸۹/۷ درصد از افراد سالم ناقل کاندیدا آلبیکانس بودند.^(۹) دلیل بیشترین میزان حضور کاندیدا آلبیکانس نسبت به سایر گونه‌ها در براق افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون بعلت بیماری‌تر بودن آن می باشد.^(۶)

در این تحقیق اولین هدف ما ارزیابی میزان حضور کاندیدا در براق دهان افراد سالم قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون بود. این مطالعه نشان داد که میزان گونه های کاندیدا قبل و بعد از مصرف کورتون موضعی بتامتازون و تریامسینولون در افراد سالم تغییری نکرده است که با نتایج تحقیقات Plemons در سال ۱۹۹۰ (۴) و Macfarlane در سال ۲۰۰۴ مطابقت دارد.^(۵) چنانکه در آن تحقیق‌ها نشان داده شد مصرف کورتون‌های موضعی هیچ گونه عوارض جانبی و سیستمیک ندارد. علت این امر را می‌توان چنین بیان کرد که مصرف کورتون‌ها به مدت کوتاه و به صورت موضعی باعث بیماری‌ای نمی‌شوند و همچنین سالم بودن سیستم ایمنی بدن و عدم وجود فاکتورهای، مؤثر مثل (سیگار، اشعه درمانی و ...) در افراد مورد تحقیق ماست. به نظر می‌رسد هیچ‌گونه عوارض بیماری‌ای نشده است. به نظر می‌رسد که عمدتاً افزایش تعداد کاندیدای دهانی، مرتبط با بیماری‌های سیستمیک مثل تضعیف سیستم ایمنی و یا در نتیجه تجویز کورتیکو استروئیدها به صورت خوراکی و طولانی مدت و یا مصرف آنتی بیوتیک‌ها می‌باشد.^(۲) و از آنجا که افراد مورد آزمایش در این مطالعه همگی از لحاظ سیستم ایمنی سالم بوده و فاکتورهای مستعد کننده بروز کاندیدا را به همراه نداشتند، عدم افزایش کاندیدا بعد از مصرف کورتون موضعی، انتظار می‌رفت.

منابع

- 1-Lynch DP. Oral Candidiasis History, Classification and clinical presentation .Oral Surg Oral Med Oral Pathol 1994;78: 189-93.
- 2-Lynch MA, Bright man VJ, Greenberg MS. Red and white lesions of the oral mucosa . Burkett Oral Medicine Diagnosis and treatment . 9th ed .Philadelphia: J.B Lippincott ; 1994 .pp. 72-62.
- 3-Martin S, Greenberg G. Red and white lesions of the oral mucosa. Burkett's Oral medicine diagnosis and treatment . 10th ed . Hamilton : BC Decker; 2003. 94-101.
- 4-Plemons JM, Rees TD, Zachariah Ny. Absorption of a topical steroid and evaluation of adrenal suppression in patients with erosive lichenplanus. Oral Surg Oral Med Oral Pathol 1990 ; 6 :930 –88.
- 5-Macfarlane TW. Kenacomb Mild cream – Kenacomb mild cream side effects – Kenacomb mild cream information . Rxcc Rx Care 2004 ; 22:10–12 .
- 6-Fisher BM, Lamey PJ, Frier BM.Candida Oral Pathol 1987; 16:282-4.

Archive of SID

Archive of SID